

Izboje vsak četrtlet in velja s pošiljavo vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 12 din., pol leta 7 din., četrt leta 4 din. Izven Jugoslavije 25 din. Naročnina se pošlje na upravnništvo "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru, Koroška cesta št. 5. List se dopušča do odpovedi. Naročnina se plačuje v naprej. Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 2 kroni ali 50 para.

Poštnina v državi SHS pavšalirana.

Uredništvo: Koroška cesta št. 5, Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema naročnino, insiranje in reklamacije. Cene inširanja po dogovoru. Za redne oglaševane primerne popusti. Nezapri reklamacije so pošiljne proste. Čekovni račun pošilnega urada Ljubljana št. 10.603. Telefon interurban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

9. številka

Maribor, dne 2. marca 1922.

56. letnik.

Sinovi so prodali mater.

Propast tvoja iz tebe, Izrael. Te svetopisemske besede mi prihajajo ne hote na um, ko preiščujem usodo našega slovenskega domovine.

Slovenija je od početka našega narodnega preporoda hrepenela po političnem ujedinjenju. Ogromni prekrat v Evropi jeseni 1918 je prinesel uresničenje našega skrbno negovanega ideala: politično zedinjenje slovenskih pokrajin. Ne samo optimisti — svetlogledci — marveč tudi taki ljudje, ki gledajo na svet skozi črne naočnike, so zatrdno verovali, da bo ta politična tvorba vsaj tako trajna, kakor je trajna naša skupna država, v koje okvirju je bila ustvarjena zedinjena Slovenija.

In bila bi ta tvorba trajna, da je niso upropastili njeni lastni sinovi. Tvoja propast iz tebe, Slovenija!

Bridko bi mogla ter mora Slovenija potožiti z znanimi besedami: Nzogojla sem sinove, oni pa so me zaničevali. Nadejala sem se, da bodo tisti, ki jih je moj narod poslal v prestolico naše države, branili mene, mojo svobodo in moje pravo, pa so me prodali.

Da, prodali! To je prava beseda. Prodali so lastno mater nevaležni sinovi. Demokrat, samostojnež in socialdemokrat — tako se pišejo ti trije slovenski bratje, ki so prodali prava svojih mater.

V sredo je bilo, 22. februarja je bilo v Beogradu je bila seja zakonodajnega pododbora. Na dnevnem redu je bilo vprašanje o usodi nedeljene Slovenije. Četiri sinovi Slovenije so zastopali pravdo svoje matere: dr. Hohnjec, dr. Kukovec, Rajar in Etbin Kristan. Pa le prvi se je z vso vnemo potegoval za Slovenijo in njeno pravo, za politično, gospodarsko in kulturno pravo, ter je nastopal zoper vsako deljenje in slabljenje tega prava. Vsi trije ostali so privolili v ono delitev in slabitev, ki so jo Sloveniji prisodili sedanji politični mogotci, ki imajo v svojih rokah vso vlast v naši državi.

Dr. Hohnjec je porabil tudi to zadnjo priliko, kakor je upotrebil vsako prejšnjo, ki se mu je nudila, da je z vso odločnostjo poudaril zahtevo slovenskega naroda po nedeljivosti Slovenije ter to zahtevo še enkrat podpril s stvarnimi in krepkimi razlogi. Dr. Hohnjec je tudi bil edini, ki je v seji glasoval za nedeljeno Slovenijo in zoper delitev na ljubljansko in mariborsko oblast.

Vodja slovenskih — pošteni Slovenci naj oprostite, če take ljudi še imenujemo Slovence — demokratov dr. Kukovec se je na vso moč potrudil srbske, hrvaške in muslimanske poslance prepričati, da je slovensko ljudstvo popolnoma zadovoljno z delitvijo Slovenije in s tem, da se njeemu odvzame samouprava in avtonomija.

Grdobno, kakor navadno je bilo postopanje slovenskih samostojnežev. To Judeževе duše, ki so slovensko samostojnost prodale za ministrske stolčke, podpredsedniška mesta in poslaniške službe ter razne druge dobrote denarne vrednosti, igrajo svojo izdajalsko vlogo dosledno in do zadnjega. Slovensko samostojnost so zanesli na pokopališče centralizma ter jo zagrebili in pokopali z lastnimi rokami. — Njihov zastopnik poslanec Rajar je v imenu stranke izjavil, da popolnoma sprejema predlog vlade, da se razdeli Slovenija ter da se ljubljanski oblasti pridružijo ti le štajerski skraj: brežiški, sevniški in laški. Njegov štajerski tovariš Drogenik se je po Sloveniji široko ustilil, da bo preprečil priklonitev štajerskega Posavja ljubljanski oblasti, ter je v to svrhu kazal celo kopicu protestov iz štajerske. Na odločilno sejo zakonodajnega pododbora pa junak Drogenik niti prišel ni.

Ze prej je iz Beograda izginil, kakor kafr.

Tretji centralistični bratec, ki je vreden obeh dveh drugih, socialnodemokratski vodja Etbin Kristan se je njima pridružil z izjavo, da je delitev Slovenije na dve pokrajini in priklonitev štajerskega Posavja in premogovniškega ozemlja ljubljanski oblasti pa metna, ter da jo v glavnem sprejema kot edno zadovoljno. Da centralista Kristana zadovoljuje taka razdelitev, radi verjamemo. Ne verjamemo pa, da bi centralistična ureditev države in ukinjenje slovenske avtonomije in samostojnosti zadovoljila slovenske delavce in nekdanje socialdemokratske volivce. Večina tistih ljudi ki so pri volitvah v ustavotvorno skupščino glasovali za socialnodemokratskega kandidata, je to storila za to, ker je verovala socialdemokratskim agitacijskim gestom o republiki, svobodi in samostojnosti. Če bi se socialnodemokratska stranka pred volitvami bila pokazala taka, kakor jo dosedaj dokazujejo njena dejanja, kot centralistična in zato protislovenska in protiljudska, bi ne dobila niti polovice tistih glasov, ki so bili oddani za njene kandidate.

Pri prihodnjih volitvah pa bo slovensko ljudstvo popravilo napako, ki jo je lilo storilo 28. novembra 1920. Dalo bo socialnim demokratom isto brcu, kakor demokratom in samostojnežem, tisto krepko in uničujoče brcu, katero zaslužijo oni, ki so prodali pravo svoje matere.

Nekaj krivic najhujšega bremena.

(Iz govora poslanca Janeza Brodarja v narodni skupščini dne 23. februarja pri debati o dvanaštinah.)

Omejiti se hočem samo na eno točko in sicer na izdatke za vojsko. — Ti izdatki so razmeroma največji in bremena, ki nam jih naklada vzdrževanje armade, ne zahteva od nas le samo mrtvega denarja, ampak mnogo več: zahteva od naroda to, kar mu je najljubše, njegove sinove. Zato je dolžnost vsakega narodnega zastopnika, da obrne na to točko vso svojo pozornost in da nadzoruje s paznim očesom, kako se porablja o velikanske denarne svote za našo armado, in dalje, kako se postopa z njihovimi sinovi ki služijo v vojski daleč od rojstne hiše.

Slabo postopanje z vojniki.

Prav nič ne pretiram, ako trmam, da vsi ti stroški, ki jih mora našo ljudstvo plačevati za armado, ne bolijo tako, kakor bolijo to, ako naše ljudstvo sliši, kako krivično se postopa z našimi sinovi v vojski. Zato so se moji tovariši, kakor tudi jaz, že opečevano obrnili na g. vojnega ministra ter mu predložili razne pritožbe, kako naj bi se ne postopalo z vojniki, ako hočemo, da bodo res ljubili to našo državo tisti, ki morajo nositi težko vojaško breme in od katerih bo morebiti država še enkrat tirjala njih življenje.

Rad priznam, da smo mnogokrat videli pri merodajnih gospodih dobro voljo, da hočejo popraviti nerednosti, ki se dogajajo. Toda žalibog, v celoti moram reči, da je ostalo še mnogo nečistot in nepravilnosti, ki se dogajajo dan za dnem. Zato si dovoljujem, obrniti se danes ponovno na gospoda vojnega ministra. Obzaluje me, da ga ni tukaj, da bi čul pritožbe, ki mi prihajajo skoraj dan za dnem, da bi tako čimprej odpravil nepravilnosti, o katerih tožijo vojniki. Dovolil bi si radi tega opozoriti ga na nekatere nedostatkosti pri ravnanju z vojniki v naši armadi, ki so v tem ali onem oziru mozu iz ljudstva bolj znane, nego samemu vojnemu ministru, ki ne more imeti toliko stika s tistimi, ki tr-

pe krivice, kakor je to mogoče meni, ki sem na deželi in tako vedno v stiku z ljudstvom. Pri tem me vodi dvojni namen. Najprej hočem koristiti narodu, od katerega sem poslan v Beograd. Drugi razlog je, da koristim državi, ki dela danes veliko krivice našemu delu našega naroda, ki bi bil mogočna opora kržavi, če bi bil zares anako, raven in od vlade upoštevan.

Če govorim o napakah, ki se dogajajo v vojski, moram razlikovati — med krivicami, ki jih dela naše vojno ministrstvo samo s svojimi povelji, in med krivicami, ki jih delajo razni častniki in podčastniki z zlorabo svoje oblasti. Pri tem pa moram red vsem naglasiti, da ne govorim o častnikih in podčastniki v slošnem. Rad priznam in pritrdim, da se nahačajo v naši armadi častniki in podčastniki, ki se veliko trudijo, da bi odpravili vse nepravilnosti in neokretnosti iz naše armade čimprej. Od teh ne govorim, pač pa o onih, kateri zlorabljajo svojo oblast.

Krivic našemu Orlu.

Začnem pri krivicah vojnega ministrstva. Tu moram predvsem omeniti zloglasno povelje vojnega ministrstva z dne 1. septembra 1921 številka 17.061, s katerim se prepoveduje vojakom, ki so člani orlovske organizacije, vsak stik z njihovo organizacijo. Ničesar mi pa ni znanega, da bi bilo vojno ministrstvo prevedalo kaj takega tudi tistim vojakom, ki so člani sokolske organizacije. Priznam, da tega ni storil sedanji gos od vojni minister. Tudi sem prepričan, da bi tega ne bil nikdar storil niti njegov prednik, ako bi ne vladala v naši vladi in v naših vojskih krogih tako velika nevednost in nepoučenost o razmerah v Sloveniji. Kdo izmed Srbov se potrudiva, da bi spoznal razmere v Sloveniji od blizu, kako stvari v resnici stoje? Kdo izmed Srbov je zmogel, štati slovenske časopise? Kaj še le, da bi jih razumeli! Jaz poznam le samo eno politično osebnost, ki se je potrudila, da spoznava razmere v Sloveniji in ki jih je prišla proučevati v Slovenijo na lice mesca. To je edini gospod Stojan Protić.

Belgrajska nepoučenost o naših razmerah je naš največji sovražnik. Ta nepoučenost je zapelala tudi gospoda vojnega ministra do nekulturnega in protidržavnega čina, da je pričel dejansko preganjati orlovske organizacije. Ali je gospodu ministru znano, kako postopajo v tem oziru kulturne in napredne države, kakor n. pr. Francija ali Čehoslovaška? Kakor je vam znano, so lansko leto katoliške te lovalne organizacije vseh narodov priredile veliko slavnost v Strassburgu, katere so se udeležili tudi Orli iz Slovenije ter dobili visoko odlikovanje. — Pri tej slavnosti sta bila častna predsednika predsednik francoske republike Millerand in generalissimus Foch. Na Čehoslovaškem pa se dovoljuje vojakom Orlom, ki so na dopustu, da sodelujejo pri svojih organizacijah. Tako se postopa v naprednih državah.

Brez prikriivanja izjavlamo, da smatramo vsako vlado kot škodljivo Jovenskega naroda, ki preganja orlovske organizacije. Sramota je, da je vlada nasleda intrigam in spletnju od strani demokratičnih in samostojnih obrekovalcev. Zakaj se vlada ni toliko potrudila, da bi bila dobila o Orlih pravilne informacije na licu mesta? Dobila bi jih bila lahko že od Srbov samih, kateri živijo v Sloveniji. Kajti mi imamo o Srbih še toliko dobrega mnenja, da mislimo, da ne derejo vsi slepo za lažmi in obrekovalci, katera trojico razni obrekovalci našega naroda.

Ker mi je znano nekoliko slučajev, da se čisto po nepotrebnem in brez kajega pravega razloga nastopa surovo proti našim fantom ki so člani orlovske organizacije, izjavljam: Če te ne

bo prenehalo, bomo mi poskrbeli, da bo imena dotičnih vojaških predstojnikov izvedela vsa slovenska javnost in da bodo tako izročeni zaničevanju našega ljudstva in vseh dobro in pošteno mislečih. Prepričani naj bodo, da stojijo za njimi velika večina slovenskega naroda. Dolžnost nas poslancev Jugoslovanskega kluba pa je, da bomo lazno zasledovali način nastopanja vojaških oblasti proti našim vojakom in da ne bomo nikoli odnehali, dokler se pre ali slej ne odpravijo vse krivice, ki se dogajajo našim fantom. Upam in prepričan sem, da bo zmajala poštenost in pravica, ne pa laž in krivica. Upam tudi, kakor že rečeno, da bo gospod minister ukrenil vse potrebno, da se napravi temu škandaloznemu počen anu enkrat konec.

Samostojni proti branilcem slovenskih fantov.

Beograd, 23. febr. 1922.

Samostojni in demokrati iz Slovenije so se pokazali v pravi luči! — Ko je poslanec Jugoslovanskega kluba in predsednik Jugoslovanske Kmetске zveze Janez Brodar danes v razpravi o dvanaštinah govoril o armadi in vojaštvu, so poslanci Samostojne Kmetijske stranke in bivši minister dr. Kukovec s svojim nastopom branili vlado in one, ki so krivi, da se slovenskim vojakom v kasarnah godi slabo. Značilno je, da so se naši ravno slovenski poslanci, ki so s svojimi vpadi hoteli prepričati, da ne bi skupščina in javnost zvedela za krivice, ki se godijo našim fantom. Samostojna in liberalci so s tem činom položali, da jim je trpljenje naših ljudi deveta briga in da so se iz strahu za vladna korita popolnoma prodali sedanji protiljudski in nasilni vladi.

Poslanec Brodar je v svojem govoru, ki je vzbudil v zbornici zanimanje, na podlagi dokazov ostro prijel vojnega ministra in celo vojaško upravo radi nerednosti, ki so se dogajale posebej v Sloveniji ob zadnji mobilizaciji meseca novembra in ob vpoklicu rekrutov ob Božiču 1921. S pismi, katera pišejo slovenski vojaki iz mnogih garnizij, je Brodar pribil številne sekunde, trpljenje in preganjanja slovenskih in katoliških vojakov.

Ko je govornik govoril o šikaniranju naših Orlov, so se samostojni poslanci krohotali. Brodar jim je, sklicevaje se na znani odlok nekakega vojaškega poveljnika proti Orlom, dokazoval, da vse res napredne države, na primer Francija, podpirajo kulturne mladinske organizacije, le v Jugoslaviji se preganja one organizacije, ki hočejo mladino kulturno in uravno dvigniti.

Vojni minister je dne 22. februarja na neko interpelacijo v zbornici sam priznal, da je ob priliki vpoklica rekrutov ob Božiču in Novem letu vsled mrazu na železnicah in v kasarnah zbolelo nič manj nego okoli 6000 vojakov, a 300 pa jih je celo umrlo. Nek zemljoradnik je napravil medklic: „To je hušje, kot bitka pri Kumanovem“. V seji finančnega odbora dne 1. februarja je sam demokrat Mlčan Pribičević ogorčeno napadel vojaško upravo in vojno ministrstvo radi slabega postopanja z vojaštvom. Vsi pametno in trezno misleči ljudje obsojajo način, kako se danes postopa ponekod z vojniki. Le slovenski samostojni poslanci Mermolva, Majcen in drugi so z dr. Kukovcem vred trdili, da si to Brodar in njegovi tovariši izmišljujejo. Slovenski fantje in starši, kaj pravite pa vi k temu?

Poslanci Jugoslovanskega kluba so imeli prav, ko so klicali poslancem Samostojne in demokratov: Izdajci! Mi stojimo na stališču: Če hočemo imeti dobro armado, morajo se vse kri-